

ZAJÍMAVOST

Brexit. Zrcadlo Evropy?

Dne 5. dubna 2019 se konala ve velkém sále Ministerstva zahraničních věcí v Černínském paláci v Praze výroční konference České společnosti pro evropské a srovnávací právo (ČSESP) na téma **BREXIT JAKO ZRCADLO EVROPY**.

Ačkoliv bylo datum konference stanoveno s úmyslem ohlédnout se a zhodnotit proběhlý brexit, vývoj událostí přispěl k tomu, že se konference konala týden po datu brexitu a zároveň i týden před datem brexitu (původní datum brexitu bylo stanoveno na 29. 3. 2019 a následně bylo prodlouženo do 12. 4. 2019). To nebylo jedinou zvláštností konference – druhou byla skutečnost, že diskutované téma se měnilo v jejím průběhu (ač byla jen jednodenní !), a tak moderátoři jednotlivých panelů neměli za úkol pouze sledovat čas jednotlivých příspěvků a uvádět nové řečníky/panelisty, ale také podávat informace o čerstvém vývoji. Proto jsme se toho dne dopoledne dozvěděli, že předseda Evropské rady Donald Tusk nabídl Spojenému království prodloužení odchodu z EU o dalších 12 měsíců, abychom se odpoledne téhož dne zase dozvěděli, že to Spojené království odmítlo a požádalo o prodloužení svého setrvání v EU jen do konce června 2019. Průběh konference tak byl vlastně zosobněním samotného procesu brexitu, kdy doslova večer neplatí to, co bylo na stole ráno.

První dopolední panel s titulem **Brexit v kostce, politicky i právně moderoval JUDr. Martin Smolek, Ph.D., LL.M.** z Ministerstva zahraničních věcí. Ten ve svém úvodním slově připomněl dlouhodobou tendenci Spojeného království opustit evropské struktury, jak mimo jiné uvedl, první referendum o vystoupení Spojeného království z Evropského společenství proběhlo již v roce 1973. Lisabonskou smlouvou, kdy vstoupil v platnost čl. 50, byly ukončeny akademické debaty na téma, zda lze či nelze vystoupit z EU, a politikům Spojeného království (UK) tím byl dán nástroj, který vnitrostátním politickým tendencím dodal jasný směr.

Následoval příspěvek **Pohled z Londýna: události posledních 3 let** velvyslance ČR ve Spojeném království, pana **Libora Sečky**. Ten uvedl řadu zajímavých fakt ohledně brexitu. Dle britského tisku prý Theresa May 108 krát potvrdila ve svých vystoupeních jako konečné datum vystoupení Spojeného království z EU datum 29. 3. 2019, následovala však – jeho slovy – asi největší „neudálost“ moderních britských dějin. Zpětně lze vysledovat řetězec nevydařených politických kalkулů britské premiérky, který vyústil do současné patové situace. 1) K vyhlášení předčasných voleb v roce 2017 ve Spojeném království došlo s předpokladem, že konzervativní strana

Theresy May v nich posílí a získá tak silnější vyjednávací pozici pro jednání o brexitu. Tento předpoklad však nevyšel, konzervativci oslabili a vláda přestala ovládat parlament. 2) K aktivaci čl. 50 došlo bez předchozí analýzy dalšího postupu a bez připravené strategie, kvapně, ještě v doznívající atmosféře referenda. 3) Návštěva prezidenta USA Donalda Trumpa ve Spojeném království měla podle předpokladů přinést silnou podporu ze strany USA a potvrzení silného politického a hospodářského spojení obou velmocí. Nakonec však zůstalo jen u symbolických prohlášení a posílení vyjednávací pozice Spojeného království tato návštěva nepřinesla. 4) Theresa May prohlásila, že lepší než špatná dohoda, je žádná dohoda – měl to být tlak na Evropskou unii v rámci vyjednávání „rozvodové“ dohody, jenže tento výrok se otočil proti ní, když ten samý argument zvedla Evropská unie a trvá na tom, že dohodnutá dohoda (stále ještě neratifikovaná!!!) je to nejlepší možné řešení a než jiná, špatná dohoda, pak raději ať není žádná. Spojené království nyní čelí politické krizi spočívající v rozporu vůle lidu vzešlé z referenda a vůle parlamentu (zvolených zástupců lidu). V referendu zvítězilo „strašení“, že se Británie stane méně britskou, to se však za staletí její otevřenosti světu dosud nestalo.

Následovalo vystoupení poslance Evropského parlamentu pana **doc. JUDr. Pavla Svobody, Ph.D., D.E.A.**, který nabídl pohled na **brexit očima evropských institucí**, k čemuž byl jako člen pracovní skupiny EP pro brexit jistě osobou povolánou. Svůj příspěvek uvedl poznatkem, že zkoumání procesu brexitu plně odpovídá teorii poznávání Járy Cimrmana - na konci zkoumání víme úplně to samé, co na začátku (nic), ale s jistotou. Upozornil, že poprvé v moderních dějinách dochází k tomu, že smluvně dochází ke zhoršení vzájemných vztahů, ačkoliv cílem smluv mezi státy bylo vždy vylepšení vzájemných vztahů a zhoršení nastávalo fakticky obvykle vyústěním v ozbrojený konflikt. (*Zde moderátor Martin Smolek, spoluřečníci i publikum kvitovalo tento precedens, neboť jakkoliv je to nezvyklé, je toto lepší řešení než ozbrojený konflikt*). K samotnému dopadu na evropské instituce Pavel Svoboda uvedl, že poslancům za Spojené království zanikne mandát v EP a bude s nimi ukončen pracovní poměr. V důsledku toho dojde ke změnám poměru sil poslaneckých skupin v EP, kdy výrazně oslabí sociální demokraté i konzervativci. Jaký dopad bude mít oslabení některých názorových proudů v EP na přijímanou legislativu nelze do detailů předjímat. Zároveň byl poprvé zmíněn rozsudek Wightman,¹⁾ jehož závěry byly v různých kontextech zmiňovány v průběhu celé konference. V tomto případě šlo o předběžnou otázku položenou vrchním skotským soudem na základě podnětu skupiny skotských poslanců, kterou reprezentoval poslanec Andy Wightman. Tato otázka směřovala k možnosti návratu státu uplatňujícího článek 50 SEU zpět do Evropské unie, pokud by k němu došlo před nabytím účinnosti dohody o vystoupení z ní. K tomuto případu se podrobněji vyjadřovali ještě další vystupující, proto podrobnosti uvedu níže. Pokud jde o Evropskou komisi, tak

---

¹⁾ Evropský soudní dvůr, Case C 621/18.

komisaři nereprezentují stát, jehož jsou občany, přesto bude muset komisař Julian King odstoupit, protože nominovat kandidáta na evropského komisaře může jen členský stát EU, a je otázkou, jak rychle se podaří jmenovat nového. Je zvykem, že kandidáti na komisaře jsou „grilováni“ poslanci EP – EP však čekají v květnu volby a nějakou dobu nebude plně akceschopný. Pokud jde o evropské úředníky – nikde není uvedena podmínka státní příslušnosti, v rámci EU, ale pro jistotu byl již vydán pokyn, aby s evropskými úředníky, kteří mají občanství Velké Británie, nebyl z tohoto důvodu rozvažován pracovní poměr. Rada úředníků si pro jistotu nicméně již zažádala o státní občanství jiného členského státu EU. Dále vyvstala otázka, zda anglický jazyk zůstane jedním z úředních jazyků EU. Bylo přijato opatření směřující k tomu, aby se nejméně ještě dalších 7 let tlumočilo na jednáních v rámci EU do anglického jazyka ve stejném rozsahu jako dosud. Navíc dva členské státy EU – Irsko a Malta – mají dva úřední jazyky a tím druhým je v obou případech anglický jazyk. Bylo s těmito státy dohodnuto, že z tohoto titulu požádají o zachování anglického jazyka jako jednoho z úředních jazyků Evropské unie. V následující diskusi zazněla poprvé otázka, co by se stalo, kdyby některý ze států odmítl vyslovit souhlas s vystoupením Spojeného království z Evropské unie ...

Další vystupující byla paní **JUDr. Kristýna Najmanová, LL.M.** z Ministerstva zahraničních věcí, která se právě věnovala případu Wightman dopodrobna ve svém příspěvku s názvem **Pohled z Lucemburku: lze si vystoupení z EU rozmyslet? (Ano, ale...)**. Najmanová upozornila na nezvyklé okolnosti tohoto případu. V první řadě zpochybnila příslušnost soudu k projednání položené otázky (*na tom, že příslušnost v tomto případě je politicky korektně řečeno více než diskutabilní, se shodli všichni vystupující na konferenci, koneckonců při čtení rozhodnutí soudu je zřejmé, že si toho byl vědom i Evropský soudní dvůr při svém rozhodování*). Přesto se soud rozhodl, že rozhodne. A navíc se zjevnou snahou napomoci politickému procesu tak udělal nezvykle rychle – 1. 10. obdržel podání, 4. 12. bylo hotové stanovisko generálního advokáta a 10. 12. soud rozhodl (taková rychlost není ani u případů týkající se výchovy dětí nebo omezení osobní svobody, které patří k nejrychleji projednaným typům případů, trvají však v řádu měsíců). Soud konstatoval, že stát si může své vystoupení z EU skutečně rozmyslet, jde přitom o akt jednostranný. Musí tak však učinit jasně a bezpodmínečně, formálně písemně, v souladu se svým národním ústavním řádem. Rozhodnutí postavil na principu „stále užšího svazku národů Evropy“. Soud se ve svém rozhodnutí nezabýval otázkou možného zneužití práva – kdyby si někdo neustále rozmýšlel, že vystoupí a poté zase, že nevystoupí – bylo by tak vlastně možno do nekonečna natahovat proces vystoupení z EU. Neřešil otázku, kdo ponese náklady takového zpětvzetí. Prakticky nereflekoval žádné doporučení ze strany právní služby Rady EU. Není tak stanoveno, kdo by posuzoval náležitosti záměru zůstat v EU – tak, jak je vymezil v tomto rozhodnutí soud. Zdá se, že jde o první rozsudek, kdy se soudní dvůr nechránil EU, ale dal přednost

členskému státu jako suverénovi.²⁾ V nevyslyšení doporučení právní služby Rady EU spatřuje Najmanová velký nedostatek, zvláště pak v otázce, kdo to vše zaplatí, tedy v otázce relokací prostředků. Upozornila v této souvislosti, že velmi drahé je stěhování evropských agentur na kontinent, o to více, že britské soudy neuznávají brexit jako důvod pro vypovězení nájemních smluv, takže kromě nákladů na přesun a vybudování zázemí na kontinentu zde stále figurují náklady na placení nájmu za opuštěné objekty ve Spojeném království, a to až do vypršení doby, na kterou byly sjednány.

V následujícím vstupu moderátora znova zaznělo potvrzení, že rychlost rozhodnutí soudního dvora byla opravdu nestandardní, v rozhodování o detenci se doba pohybuje v rozmezí 5-6 měsíců, v případech ochrany dětí kolem 4 měsíců. Zároveň v souvislosti s fungováním soudního dvora připomněl, že bude muset možná skončit i generální advokát, který má státní příslušnost UK – není to ale jisté, neboť jde o osobu, která má vícero státních občanství a záleží také na zachování principu rotace na tomto postu.

V následné diskusi na závěr tohoto panelu zaznělo, že celý problém brexitu je ten, že se právně něco dohodlo, co však není technologicky řešitelné, a z toho vznikl politický problém. Velvyslanec **Sečka** uvedl, že na straně UK je jediným, kdo neselhal, administrativní aparát a poukázal na paradox, že z úředníků UK nechce brexit prakticky nikdo, je však jejich povinností být loajální a v rámci toho profesionální. Úředníci v UK jsou terčem velké kritiky, avšak dělají, co mohou. Dále v diskusi zaznělo ocenění administrativy EU a členských států jako takových, kdy se vůbec v procesu brexitu nepotvrdil výchozí předpoklad, že brexit strhne lavinu odchodů z EU a soudržnost států se začne drobit. Naopak jsme svědky toho, jak zbylých 27 členských států drží pohromadě, jejich představitelé jsou schopni operativně se sejít, vytvořit společnou strategii a tu potom také držet. Zároveň se chovají tak, aby nezavřely dveře případnému návratu UK. Jsme tak svědky dalšího z mnohých paradoxů provázejících brexit – UK není schopna nadefinovat svou pozici, zbylých 27 států ano.

Druhý dopolední panel moderovaný paní **Kristinou Blažkovou** zahájila paní **Mgr. Alice Krutilová** ze Stálého zastoupení ČR při EU. Ta zdůraznila povahu dohody, která zatím existuje. Zdůraznila, že nejde o dohodu o budoucím vztahu mezi UK a EU, ale jen dohodu o rámci, ve kterém budou tyto vztahy dojednávány. Za EU jedná v dohadovacím procesu EK, ne každý stát sám za sebe. Dokumentu, tvořícímu současnou dohodu, říkají úředníci důvěrně „Bible“, má 6 částí, 3 protokoly a důležitý je čl. 4, ve kterém je zakotven její přímý účinek a přednostní aplikace. Podrobněji byly popsány i některé další

---

²⁾ Zde ovšem je možný i jiný pohled, že soud chránil EU, protože se snažil vymodelovat podmínky pro její zachování ve stávající podobě, v tomto smyslu se vyslovil Jan Passer v pozdější odpolední diskusi.

pasáže dohody, např. je podchycen odchod UK z EURATOMu. Dohoda však neřeší budoucí vzájemné vztahy a zatím čeká na své případné podepsání – čeká se na konečné indikativní hlasování v britském parlamentu.

Následovalo vystoupení **JUDr. Tomáše Buchty** ze Stáleho zastupenia SR pri EÚ. Ve svém příspěvku se zaměřil na právní postavení občanů států EU v UK a občanů UK ve státech EU. Je všeobecná shoda na přechodném období do 31. 12. 2020, kdy se na občany a jejich děti bude pohlížet podle dosavadních kritérií. Pokud jde o dohodu, která zatím je předjednána, EU předpokládala nějaký mechanismus dohledu nad jejím dodržováním, došlo však ke kolizi s „red lines“ Theresy May.

Vystoupení paní **Markéty Štěrbové**, bývalé velvyslankyně v Irsku, bylo nabito velmi zajímavými informacemi **k situaci na irsko-irské hranici** a tzv. irské pojistky (back-stop). Paní Štěrbová poukázala v první řadě na silný republikánský náboj v Irsku, prezentovaný stranou Sinn Féin. Ta je proti členství v EU i proti úzkému svazku s UK (proto se programově neúčastní jednání britského parlamentu, ač v něm disponuje sedmi mandáty). Druhou silnou politickou stranou v Irsku je DUP (Democratic Unionist Party), která v britském parlamentu aktuálně disponuje deseti mandáty a podporuje vládu Theresy May. Hranice mezi Severním Irskem a Irskem vznikla v roce 1921 a měří zhruba 500 km, v roce 1952 na ní byly zrušeny imigrační kontroly a v roce 1993 pak celní kontroly. Z politických důvodů je třeba zamezit vzniku tvrdé hranice, EU to chtěla od počátku jednání řešit jako prioritu, UK v tom zpočátku problém, a tudíž ani prioritu nevidělo. UK potřebuje jednotné celní území GB a Severního Irsku, na území Irsku pak platí pravidla EU a její standardy. UK chce časové omezení back-stopu. Přitom ale riskování ozbrojených konfliktů na irsko-irské hranici není na místě, z otevřených zdrojů je známo, že britská služba MI5 vynakládá až 22% svých nákladů na boj proti severoirskému terorismu (resp. jeho předcházení).

Příspěvek **JUDr. Jiřího Vlácil, Ph.D.** zmapoval judikaturu SDEU týkající se brexitu – konkrétně byla zmíněny kauzy C-308/14³⁾, T-458/17⁴⁾, samozřejmě případ Wightman, věc C-661/17⁵⁾ a věc C-492/18⁶⁾.

---

³⁾ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. června 2016, Evropská komise v. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku; Nesplnění povinnosti státem – Koordinace systémů sociálního zabezpečení – Nařízení (ES) č. 883/2004 – Článek 4 – Rovné zacházení v souvislosti s přístupem k dávkám sociálního zabezpečení – Právo pobytu – Směrnice 2004/38/ES – Vnitrostátní právní úprava, která odepírá určité rodinné přídavky a slevu na dani na dítě státním příslušníkům jiných členských států, kteří nepožívají práva legálního pobytu.

⁴⁾ Rozsudek Tribunálu (devátého rozšířeného senátu) ze dne 26. listopadu 2018 Harry Shindler a další v. Rada Evropské unie, Žaloba na neplatnost – Institucionální právo – Vystoupení Spojeného království z Unie – Dohoda o podmínkách pro vystoupení – Článek 50 SEU – Rozhodnutí Rady o zmocnění k zahájení jednání se Spojeným královstvím za účelem uzavření uvedené dohody – Občané Spojeného království pobývající v jiném členském státě Unie – Přípravný akt – Akt, který nelze napadnout žalobou – Neexistence bezprostředního dotčení – Nepřípustnost.

V následné diskusi zazněly dotazy na možnost fragmentace dohody, když jsou nějaké složité otázky, zda je nevyjmout a nedohodnout, co lze. Bylo logicky poukázáno na to, že tento způsob „cherries picking“ není vhodný a je nebezpečný. Věci, na kterých nemá jedna ze stran zájem, by pak zůstaly otevřené napořád. V otázce, zda není problém, že v dohodě je stanoveno konkrétní datum 30. 3. 2019, bylo opět poukázáno na fakt, že zatím jde jen o politicky dohodnutý dokument, nikoliv právní dokument, tím se stane až po podpisu smluvními stranami a samozřejmě bude reflektována změna rozhodného data.

Odpolední panel zahájil po úvodním slově moderátora **JUDr. Jana Exnera** vstup paní **JUDr. Barbary Havelkové, LL.M., DPhil.** z Univerzity v Oxfordu. Ta jako matka desetiměsíčního britského občana, kterého vychovává se svým manželem v Německu, poskytla pohled občanky EU s pracovním poměrem v UK, ale bydlícím v jiném členském státě. Šlo spíše o svědectví o nejistotě, kterou zakoušejí lidé v obdobné situaci. UK deklarovalo, že pobyty Evropanů kratší 90 dnů nemá v úmyslu zatím regulovat. Pokud jde o možnost zaměstnávat Evropany, klade si jako podmínku příslib ročního příjmu alespoň 30.000, - £ (na což např. zdravotní sestry nedosáhnou). Pokud jde o volný pohyb služeb, není jasné, jak to bude s roamingem sjednaným v UK na území EU (bude ho možno využívat?), bude v UK platit evropský řidičský průkaz a naopak? UK zatím garantuje zachování stávajících práv již usazeným občanům EU, pravidla pro nově přichozí jsou ale otázkou. Budou v případě odchodu bez dohody (režim „no-deal“) znovu platné předchozí bilaterální smlouvy? Jisté je jen to, že Theresa May nechce jednotný trh, celní unii a volný pohyb osob. Závěrem se Barbara Havelková zamyslela nad možnostmi budoucnosti vztahů UK a EU – krátce přitom pohovořila k modelům norské cesty, švýcarské cesty a kanadské cesty vývoje vzájemných vztahů.

Vystoupení **Mgr. Pavly Novotné** z Ministerstva vnitra se zaměřilo na český zákon zvaný lex Brexit. Tento právní předpis byl přijat na začátku roku 2019, kdy už bylo zřejmé, že tzv. tvrdý brexit (no-deal) je reálnou možností. Upravuje postavení příslušníků UK na území ČR v případě, že tvrdý brexit nastane, a to

---

⁵⁾ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 23. ledna 2019, M.A. a další v. The International Protection Appeals Tribunal a další, Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court (Irsko), Řízení o předběžné otázce – Azylová politika – Kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu – Nařízení (EU) č. 604/2013 – Diskreční ustanovení – Kritéria pro posouzení.

⁶⁾ Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 12. února 2019, TC, Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Rechtbank Amsterdam, Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV – Evropský zatýkácí rozkaz – Článek 12 – Držení vyžádané osoby ve vazbě – Článek 17 – Lhůty pro přijetí rozhodnutí o výkonu evropského zatýkácího rozkazu – Vnitrostátní právní předpis, podle kterého se výkon vazby i bez návrhu přerušuje po 90 dnech od zatčení – Konformní výklad – Stavení lhůt – Listina základních práv Evropské unie – Článek 6 – Právo na svobodu a bezpečnost – Různé výklady vnitrostátního právního předpisu – Jednoznačnost a předvídatelnost, Věc C-492/18 PPU.

do po přechodné období do 31. 12. 2020. Účinnost zákona je vázána na nástup tvrdého brexitu. V případě, že by k němu došlo až v průběhu roku 2020, bylo by zřejmě potřeba lex Brexit novelizovat v části, která vymezuje přechodné období, po které by dosavadní práva občanům UK v ČR i nadále svědčila. Při přípravě lex Brexit respektovali zákonodárci sérii doporučení, kterou v této věci vydala Evropská komise vůči členským státům EU. Ta jsou vedena zásadou reciprocity, která však není možná vždy. Není možná v těch případech, kdy právo EU stanovuje určitá kritéria pro vstup občanů třetích zemí na své území – proto bude nutné vystavovat občanům UK biometrické doklady (bude tedy nutné snímat otisky prstů). Velký problém spatřuje řečnice v tom, že v ČR žije mnoho občanů UK, kteří pracují v Německu nebo Rakousku. Do budoucna nebude možné, aby jejich zaměstnanecký status v těchto zemích vycházel z pobytového práva na našem území. To však nevyřešíme naší národní legislativou. Britové mající v ČR trvalý pobyt budou povinni si jen vyměnit doklad za biometrický, jiné nároky na ně kladeny nebudou. Zatím není povinná registrace pobytu občanů UK na našem území, lze ji však již nyní doporučit, neboť tím prokáží, že patří do kategorie již usedlých občanů UK u nás.

Vystoupení pana **Mgr. Jaroslava Šuchmana, LL.M.** z advokátní kanceláře Havel&Partners se zaměřilo na obchodně-právní praxi v souvislosti s brexitem. Jako dvě problematické oblasti zmínil přednášející oblast hazardních her a GDPR (v tomto pořadí). Zatímco u hazardních her jde o stěhování infrastruktury z UK na kontinent, u GDPR jde o vývoz, resp. poskytování osobních údajů do třetích zemí. Je potřeba splnit kritérium bezpečné třetí země a zamezit nelegálnímu předávání dat. Za tímto účelem nastínil řečník některé strategie s tím, že to, zda obstojí, ukáže praxe.

Velmi zajímavý přehled závazků UK v rámci Rady Evropy poskytl pan **JUDr. Emil Ruffer, Ph.D.**, velvyslanec ČR při Radě Evropy. V první řadě upozornil na to, že se UK nezbaví evropské jurisdikce, což bylo jednou z hlavních motivací zastánců brexitu, ale že pro své členství v Radě Evropy bude nadále podléhat jurisdikci Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Pokud jde o spolupráci v trestních věcech, nebude možné v případě tvrdého brexitu využívat institut eurozatykače, nicméně v rámci Rady Evropy existuje dohoda o vydávání osob, která může částečně tento institut nahradit (avšak ne v plném rozsahu a je méně operativní). Naopak Evropská úmluva o uznávání rozsudků nijak nepomůže, protože UK není jejím signatářem (ČR také ne). Obecně lze uzavřít, že instrumenty, které může Rada Evropy náhradou za vazby v rámci EU nabídnout, jsou méně pružné, nejsou vždy závazné pro všechny členské státy a poskytují menší standard ochrany lidských práv.

Poslední panel konference věnovaný krátkým komentářům pozvaných osobností a moderovaný **doc. JUDr. PhDr. Robertem Zbíralem, Ph.D.** zahájil **prof. Jan Komárek** z University of Copenhagen. Ten poskytl opět spíše svědectví člověka, který v UK roky pracoval a člověka s citem pro sociologii. Poukázal na to, jak velmi veškeré procesy vyjednávání a politická rozhodnutí

nebo jen gesta ovlivňují konečný výsledek každého projektu, jak velmi záleží na přístupu (jako dva protipóly politické reakce na záměr UK vystoupit z EU uvedl postoje Jean-Claude Junckera a Angely Merkel – Juncker odmítl mluvit den po britském referendu anglicky, Merkel vyzvala, ať vyčkáme, co vlastně to referendum bude znamenat). Uvedl několik osobních zkušeností nasvědčujících tomu, že lidé v referendu pořádně nevěděli, resp. nedocenili, pro co hlasují (konkrétně se na víkend vracel do ČR v letadle plném občanů UK, kteří v rámci svobody pohybu letěli užívat víkendového volna do Čech a halasně přitom slavili, jak to té EU „nandali“). Celkově z jeho příspěvku dýchl do sálu smutek. Výstup zakončil konstatováním, že v UK jediný kdo v procesu brexitu neselhal, je technokracie.

Příspěvek **Mgr. Mileny Hrdinkové** z Úřadu vlády ČR byl také o emocích. O emocích, které brexit vzbuzuje v lidech. Popsala velmi dobrý postřeh, a to, že mnoho času se promarnilo nicneděláním prostě jen proto, že nikdo nevěřil, že brexit skutečně proběhne. Popsala zlobu lidí v UK a EU, kteří tomu nevěřili a brexit nechťejí, vůči úředníkům slovy „brexit stejně nebude a vy nám ukažte, jak to udělat, aby nebyl“. Nastal údiv, že to nejde úředně zařídit, poté strach, co bude, a nakonec přichází naštvání „tak proč už ta Británie neodejde“. Z příspěvku byla patrná bezradnost z patové situace, která několikrát v průběhu konference byla účastníky nazvána i agonii.

Na takto laděný příspěvek navázal pan **Aleš Chmelař, MSc.** z Ministerstva zahraničních věcí. Ten upozornil na to, že při vši účtě ke konané konferenci, je už společnost jako taková doslova zakletá tématem brexitu. Současnou situaci označil za projev symptomu tekuté moderny a situaci v Británii pak považuje za krizi ústavního systému UK, kdy postava předsedy dolní komory britského parlamentu, která má za běžných okolností spíše procedurální význam, nabývá hodnoty klíčového hráče v celém procesu. Vyjádřil přání, aby brexit proběhl co nejdříve a aby 50% času k řešení problémů EU nebylo neustále věnováno tomuto tématu.

Paní velvyslankyně ČR v Irsku **Hana Mottlová** vidí hlavní problém vzniklé situace v tom, že si britská vláda nedohodla s parlamentem dopředu koncept, neměla tak vlastně pro jednání se zástupci EU dostatečný mandát.

Paní **JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph.D.** z Ústavního soudu ČR a Právnické fakulty MU uvedla, že každý soudce vrcholného soudního orgánu je ať chce nebo ne součástí orgánu, který je i politickým hráčem. V současné době krize liberálních hodnot je důležité držet autoritu soudní moci a soudci stojí někdy před otázkou nakolik se držet práva a nakolik „držet společnost, aby nešla špatným směrem“.

Blok zakončil svým vystoupením pan **JUDr. Jan Passer, Ph.D. LL.M.** ze Soudního dvora Evropské unie. Konstatoval, že potřebujeme nové osvícenství. Jsme v době postfaktické a skutečně si připadá v této situaci jako hlavní hrdina filmu Život Briana (co nám přinesli Římané) z produkce Monty Python. Problémy kolem Brexitu nepřinesla EU. Příkladem toho je i případ Wightman, kde soud rozhodně nebyl příslušný, ale chtěl se zapojit do hry

o zachování stávající podoby EU. Odchodu UK z EU Jan Passer lituje, protože jde o zemi, která zastávala často stejné hlasovací pozice jako ČR, a jejím odchodem oslabí naše pozice v EU. Je třeba ocenit, že EU nehází UK při odchodu klacky pod nohy, není ale snadné zpřetrhat 50 let budované vazby.

Na závěr velmi zajímavé, v důsledku překotného politického vývoje na evropské scéně netradičně pojaté konference následovalo slovo předsedkyně Českého spolku pro evropské a srovnávací právo paní **Mgr. Zuzany Vikarské, MJur, MPhil, Ph.D.**, která se se ctí zhostila nelehkého úkolu shrnout den plný podnětů a neotřelých pohledů na věc. Přidala také vlastní zkušenost s tím, jak malá informovanost před hlasováním o brexitu v UK byla i mezi vysokoškolsky vzdělanými lidmi. Nezbývá než přát pořadatelům, to, co si přáli i oni sami – aby za rok mohli výroční konferenci pořádat již na jiné téma.

JUDr. Petra Gronwaldtová Wagnerová